

УДК 327(560):351.746.1(477)

DOI 10.37749/2308-9639-2026-5(281)-2

А. О. МУХА,

аспірант Національної академії Служби безпеки України

ORCID: orcid.org/0009-0001-8288-502X

СТРАТЕГІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТУРЕЧЧИНИ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті досліджується стратегія зовнішньої політики Туреччини на міжнародній арені у контексті національної безпеки України в сучасний період. Зазначається, що зовнішня політика Туреччини спрямована насамперед на забезпечення своєї національної безпеки та на досягнення своїх цілей, тому стосунки з суб'єктами міжнародних відносин інколи супроводжуються наявністю конфліктів, проблемних питань, міжнародних криз тощо.

Основний акцент у рівноправних відносинах ставиться на досягнення взаємної вигоди. Аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників формування зовнішньої політики Туреччини, цілей цієї політики, стану та змісту міждержавних відносин дає підстави стверджувати, що у зовнішній політиці Туреччини відсутні загрози національній безпеці України, окрім питань співпраці ТР з РФ.

Ключові слова: стратегія, зовнішня політика, міжнародні відносини, економічні інтереси, національна безпека, загрози, чинники, Туреччина, Україна.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть Туреччина розпочала розбудовувати зовнішню політику, одним із принципів якої була мінімізація проблем у стосунках із сусідами. Вона активізувала політичні, економічні, культурні стосунки з арабськими та іншими сусідніми державами, керуючись ідеєю перетворення на регіонального лідера. Прагнення окремих країн регіону співробітничати з ТР у зв'язку з зміцненням її авторитету на міжнародній арені, неоднозначна позиція щодо її відносин зі США і НАТО з однієї сторони та російською федерацією з іншої сторони, ставлення до збройної агресії РФ проти України, застосування міжнародною спільнотою економічних санкцій проти РФ тощо, формують сприятливі передумови для зайняття Туреччиною лідируючого становища в зазначеному регіоні. Сьогодні уже можна стверджувати, що в системі міжнародних відносин Туреччина займає суттєве геополітичне становище як регіональний лідер. Сутністю зовнішньої політики ТР є прагматизм,

багатовекторність та активна участь у врегулюванні регіональних конфліктів.

Російська збройна агресія проти України, відстоювання нею своєї незалежності, значні потенційні можливості в усіх галузях змушують Туреччину приділяти пильну увагу усім перемінам, що відбуваються в нашій країні. Інтереси Туреччини до України головним чином базуються на давньому суперництві з росією, тому після здобуття нашою державою незалежності російські позиції на Чорному морі були послаблені, що принесло Туреччині певні дивіденди. Перспективи взаємовідносин України з Туреччиною є досить суттєвими, оскільки на високому рівні залишається взаємозацікавленість, однак доки не буде двосторонньої впевненості, що ця зацікавленість є позитивною, можна вести мову лише про наявність потенціалу стратегічного партнерства. У цьому контексті сьогодні можна констатувати, що діяльність турецьких урядових та приватних структур, які активно залучаються до реалізації стратегічних

перспективних державних програм стосовно України, у подальшому гратиме помітну роль при вирішенні офіційними колами та політичними організаціями Туреччини завдань у власних інтересах, що і свідчить про актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти цієї проблематики досліджували у своїх працях Бойко А., Віннічук О., Габер Є., Горюнова Є., Звичайний Я., Іванова К., Кобильник В., Кошелев А., Маруховський О., Мехед Н., Михайленко Ю., Руда Л., Циватий В., Шостак К. та інші. Проте, чинники, які стали основою у визначенні стратегії зовнішньої політики Туреччини у контексті національної безпеки України в сучасний період повною мірою не визначені.

Метою статті є дослідження стратегії зовнішньої політики Туреччини у контексті національної безпеки України в сучасний період.

Виклад основного змісту. Зовнішня політика як елемент суспільних відносин є важливою складовою функціонування держави. Вона відображає її взаємодію з іншими країнами та міжнародними організаціями і водночас тісно пов'язана з внутрішнім життям суспільства.

Зовнішня політика – система цілей, а також методів і засобів їх досягнення тієї чи іншої держави в її міжнародних відносинах. Є продовженням внутрішньої політики. Здійснюється переважно через органи держави, зокрема спеціального призначення [1, с. 337].

Зовнішня політика реалізується шляхом діяльності певних суб'єктів держави на міжнародній арені. Вона спрямована на досягнення цілей, основними з яких є: реалізація національних інтересів, забезпечення безпеки, розвиток економіки, налагодження та підтримання стабільних стосунків з іншими суб'єктами міжнародних відносин.

Розглядаючи стратегію зовнішньої політики зазначимо, що «стратегія – це мистецтво економічного, суспільного і політичного керівництва масами, яке має визначати головний напрям їхніх дій, вчинків» [2, с. 1399].

Водночас «політична стратегія – це основна лінія політичної діяльності та методів

її здійснення, що визначаються в програмах та інших документах партій, державних і суспільних утворень та рухів. Політична стратегія – система великомасштабних політичних рішень і накреслених напрямів діяльності, послідовна реалізація яких забезпечує досягнення основної мети провідними суб'єктами політики; генеральна лінія, що спрямована на вирішення завдань цілого історичного періоду, на досягнення фундаментальних, довгострокових цілей» [3, с. 340].

Враховуючи викладене, на нашу думку, стратегія зовнішньої політики це – мистецтво діяльності провідних суб'єктів політики з досягнення визначених цілей економічного, суспільного і політичного розвитку держави на міжнародній арені з оптимальним використанням ресурсів.

Початковим етапом вивчення зовнішньої політики як частини суспільних відносин може бути ідея щодо обумовленості чинників її формування. У результаті системного аналізу процесів, що формують ці відносини, можна дійти висновку, що ці чинники можна поділити на внутрішні та зовнішні.

Внутрішніми чинниками, за результатами аналізу наукових праць за тематикою дослідження, на нашу думку, можна визначити наступні:

- політична система (після референдуму 2017 року Туреччина перейшла від парламентської до президентської республіки. Президент отримав значно ширші повноваження: призначає уряд без затвердження парламентом; має вплив на судову систему; може видавати укази, які мають силу закону. Парламент (Великі національні збори) формально залишається законодавчим органом, але його роль зменшилась);

- економічна система (за підсумками 2025 року економіка зросла на 3,6%; спостерігається суттєве сповільнення інфляції; сектор торгівлі, транспорту та готельного бізнесу зріс на 4,6%, фінансові послуги — на 3,8%; Туреччина залишається ключовим партнером України у зовнішній торгівлі, займаючи майже 60% імпортного ринку металопрокату станом на кінець 2025 року;

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

експорт оборонної та аерокосмічної продукції досяг \$10 млрд, склавши 3,6% від загального експорту країни);

- військовий потенціал (Туреччина володіє однією з найпотужніших армій (400-500 тис. військовослужбовців); має потужний ОПК, великий парк танків (понад 2200), виробництво безпілотників, танків та кораблів. Військовий бюджет – понад 10 млрд. доларів);

- національні інтереси і цінності (прагнення укріпитися як регіональний лідер, балансує між Заходом та росією; значна увага захисту власних кордонів; протидія курдському сепаратизму; енергетична незалежність. Національна самоідентифікація, національна єдність, відданість родині, гордість за власну історію);

- громадська думка (довіра до армії, націоналістична реакція на зовнішні загрози, посилення контролю над медіа, неоднозначне ставлення до курдських угруповань) [4].

Зовнішніми чинниками, що формують зовнішню політику Туреччини, на нашу думку, є:

- географічне розташування та міждержавне середовище (доступ до морів та ресурсів, глобальний баланс сил, стан міжнародної безпеки);

- зовнішньоекономічні зв'язки (енергетична залежність, іноземні інвестиції, зовнішня торгівля);

- міжнародні організації (членство у регіональних союзах, ООН);

- зовнішня політика інших держав (наявність конфліктів, міжнародні кризи, відносини з союзниками та суперниками).

Внутрішні та зовнішні чинники взаємопов'язані, оскільки внутрішні – визначають спроможності та власні інтереси держави, а зовнішні – шляхи їх втілення на міжнародній арені.

Одним із таких чинників, що визначають стратегію зовнішньої політики Туреччини, є її унікальне геополітичне положення.

На думку А. Бойко, консула Генерального консульства України в Стамбулі, одним з найважливіших акторів у регіоні Чорного моря є Турецька Республіка. Сьогодні це країна, яка претендує на статус регіонального лідера.

Підтвердження цьому – проактивна зовнішня політика Анкари, а саме: участь Туреччини у вирішенні міжнародних криз, прагнення до енергетичної незалежності, активний розвиток оборонно-промислового комплексу країни, збільшення дипломатичних та консульських установ ТР за кордоном, розвиток «м'якої сили» країни тощо. При плануванні та реалізації зовнішньої політики Туреччина ставить у пріоритет свої національні інтереси. Туреччина є країною-стратегічним партнером України, державою, яка постійно та послідовно підтримує територіальну цілісність і суверенітет України, надає активне дипломатичне сприяння з метою завершення війни в Україні [5, с. 72].

За словами Міністра закордонних справ Турецької Республіки Хакана Фідана, основною метою зовнішньої політики Туреччини є утворення у регіоні зони миру, стабільності та добробуту. Анкара зацікавлена у стабілізації безпекової ситуації у регіонах. Насамперед це Чорне море, Південний Кавказ, Центральна Азія, Близький Схід, Північна Африка та Балкани. При реалізації такого підходу, Туреччина спирається на балансування між різними центрами сили. Прикладом цього є позиція Анкари щодо війни в Україні. Туреччина чітко та послідовно підтримує територіальну цілісність та незалежність України. Водночас, не приєднується до санкційної політики, направленої проти Кремля. Туреччина не розглядає росію як партнера. Вона намагається використати слабкість позицій РФ в інших регіонах (Кавказ, Близький Схід тощо), але уникнути при цьому прямої конфронтації з нею [5, с. 71].

Переймаючись питаннями безпеки у Чорноморському регіоні Туреччина розглядає Чорне море як ключову зону власної безпеки. У цьому контексті після повномасштабного вторгнення росії вона, посиляючись на Конвенцію Монте, обмежує прохід військових кораблів через Босфор і Дарданелли, намагається не допустити повної домінації росії в регіоні, підтримує стабільність і баланс сил у Чорному морі. На нашу думку, для ТР важливо, щоб Україна залишалася незалежною чорноморською державою.

Намагання Туреччини у відносинах з Україною та іншими державами забезпечувати свої економічні інтереси є наступним важливим чинником, що формує стратегію зовнішньої політики Туреччини.

Туреччина уже протягом тривалого часу підтримує значні економічні зв'язки з Україною. Ці зв'язки, на нашу думку, зосереджені на таких напрямках:

- Торговельно-економічне співробітництво.
- Агропромисловий сектор та зерновий експорт через Чорне море.
- Інвестиційні інтереси турецького бізнесу.
- Будівельні, інфраструктурні та енергетичні проекти.
- Прагнення до розширення зони вільної торгівлі.

Туреччина є торговельним партнером України, сусідніх їй країн Європи та росією тощо.

Аналізуючи перспективи українсько-турецького економічного співробітництва Габер Є. стверджує, що на сьогодні Туреччина була і залишається одним з найбільших торгових партнерів української держави. Ще до повномасштабного російського вторгнення, турецькі підрядники вже реалізували понад 300 інфраструктурних проектів в Україні. У їх числі – дороги, мости, електростанції, аеропорти тощо. Загальна сума цих проектів є понад 10 мільярдів доларів. Не дивлячись на військові дії турецькі фірми зберегли стійкість і з 2022 р. завершили близько 100 проектів на суму 1,2 мільярда доларів. Попри війну та логістичні труднощі, товарообіг між країнами показав позитивну динаміку у 2023 році, перевищивши 7,3 млрд. дол. Після набуття чинності в серпні 2024 р. українсько-турецької Угоди про вільну торгівлю, яку країни підписали ще 3 лютого 2022 р., намітилися хороші перспективи для активізації Україною торговельно-економічних відносин з Туреччиною [6, с. 93].

Республіка Туреччина, зазначає Габер Є., й надалі залишається надійним стратегічним партнером України й країною, яка не лише

продовжує здійснювати стабільну політичну, військову та гуманітарну підтримку Україні та українському народу, але й – посередництво у звільненні військовополонених [6, с. 94].

Сучасний етап відстоювання Туреччиною своїх економічних інтересів розпочався з розпадом Радянського Союзу та припинення діяльності Організації Варшавського договору (далі – ОВД) у 1991 р. У результаті вказаних подій суттєво змінилася політична, економічна та безпекова ситуація в Чорноморському регіоні. Виникнення нових незалежних держав – України, Молдови та Грузії, новий вектор розвитку Румунії та Болгарії стали початком становлення та розвитку нових економічних та політичних стосунків між суб'єктами міжнародних відносин у Чорноморському регіоні.

Як зазначає А. Филипенко, радикальні зміни у регіоні збіглися в часі із економічним піднесенням Туреччини, яка починаючи з 1980-х років демонструвала щорічні високі темпи зростання ВВП, розвитку промислового виробництва та урбанізації. В цих умовах Туреччина виступає з низкою ініціатив, спрямованих на посилення кооперації між країнами Чорноморського регіону. У 1992 р. 11 країн (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, росія, Румунія, Туреччина і Україна) підписали Стамбульську декларацію 1992 р. «Про Чорноморське економічне співробітництво», що відкрило шлях до створення Організації Чорноморського економічного співробітництва (далі – ОЧЕС). У 1998 р. на основі відповідної угоди був заснований Чорноморський банк торгівлі та розвитку. В рамках ОЧЕС були створені Парламентська Асамблея Чорноморського Економічного Співробітництва. Регулярно проводилися засідання Ради міністрів закордонних справ країн ОЧЕС та саміти ОЧЕС. В рамках ОЧЕС були висунуті кілька ініціатив щодо розвитку економічного співробітництва, зокрема, транспортного сполучення. Незважаючи на значний економічний потенціал Чорноморського регіону, його розвиток ускладнювався політичним та економічним

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

суперництвом держав, різницею їх економічного потенціалу, і, врешті решт, різними зовнішньополітичними пріоритетами країн. З 11 країн (Греція, а з 2007 р. Румунія та Болгарія) були членами Європейського Союзу, віддаючи перевагу європейській інтеграції. Ще 2 країни ОЧЕС – російська федерація та Вірменія були членами новоствореного Євразійського економічного союзу. Україна, Молдова та Грузія тривалий час перебували в стані невизначеності щодо обрання вектору розвитку, схиляючись на користь європейського вектору. Для Туреччини ОЧЕС створював можливість для отримання статусу регіонального лідера. Цьому сприяв і такий важливий інструмент, як Конвенція Монтре, яка дозволяла регулювати режим судноплавства в протоках Босфор та Дарданелли [7, с. 69-70].

Суттєвий вплив на формування стратегії зовнішньої політики Туреччини здійснює такий чинник як участь у роботі міжнародних організацій, членство у регіональних союзах та об'єднаннях.

Останніми роками зовнішньополітична активність Турецької Республіки суттєво зросла. Особливо розширились регіональні зовнішні контакти цієї держави із сусідами по регіону, насамперед мусульманськими країнами Близького Сходу та Північної Африки та державами Східно-Центральної Європи та Кавказу. Водночас продовжуються традиційні зовнішньополітичні контакти з США, Канадою та Європейським Союзом. Євроінтеграційна мета в концепції сучасної зовнішньої політики Турецької Республіки є особливою частиною публічної дипломатії цієї держави в умовах геополітичних регіональних змін [8, с. 78].

Туреччина вважає вступ до Європейського Союзу своєю стратегічною метою, заявив у понеділок, 26 березня, президент країни Реджеп Таїп Ердоган. Анкара має намір продовжувати переговори про вступ, зазначив він перед початком саміту ЄС-Туреччина в Болгарії, повідомляє агенція AFP [9].

Як зазначає В. Ціватий, у контексті нових підходів до зовнішньої політики Турецької Республіки необхідно наголосити на зміні

характеру її реалізації, зокрема – застосування інструментарію публічної дипломатії та модернізованих моделей переговорів. Пануюча раніше «вичікувальність» поступилася проактивності та амбіціям відігравати все більш впливову роль як у регіоні, так і у світі. Сучасна Турецька Республіка демонструє не лише економічну детермінанту своїх зовнішньополітичних кроків, а й намір бути фактором миру, геополітичного порядку й стабільності. За період впровадження нової зовнішньополітичної концепції Турецькій Республіці вдалося покращити безпекову ситуацію на своїх кордонах, набути більшої міжнародної ваги, здобувати економічні бонуси від регіональної співпраці. Разом з тим, урізноманітнення зовнішніх партнерів, перехід до багатовекторності дозволяють Турецькій Республіці у наступних роках реалізовувати незалежну політичну лінію та дипломатичну незаангажованість. Що стосується подальшого спрямування зовнішньої політики, не слід очікувати відмову Турецької Республіки від альянсу із Заходом та іншими акторами сучасних міжнародних відносин як через значну інституціональну пов'язаність і економічну взаємозалежність, так і небажання позбутися унікального статусу країни, що поєднує у собі два світи – західний і мусульманський [8, с. 78-79].

На нашу думку, зовнішня політика Турецької Республіки в сучасних умовах, її значний рівень її прагматичної спрямованості, ефективність у досягненні цілей дає підстави визначити її як зразок для системного дослідження і впровадження позитивних аспектів у практику міжнародних відносин України з провідними державами світу.

Зовнішня політика Туреччини пов'язана з зовнішньою політикою інших держав, з якими підтримуються ті чи інші відносини. Саме зовнішня політика інших держав є тим чинником, який впливає на стратегію зовнішньої політики Туреччини. Певним чином цей чинник пов'язаний з попереднім чинником, оскільки зовнішня політика інших держав проявляється у роботі міжнародних організацій, об'єднань тощо.

На нашу думку, суттєво на зовнішню політику Туреччини впливає Європейський Союз. Як у цьому контексті стверджує М. Дмитрюк «ЄС залишається головним зовнішньоторговельним партнером Анкари, на який припадає майже третина її торгівлі (у 2022 р. товарообіг склав близько 200 млрд. євро, або 31,4%). Для порівняння: з росією цей показник становить 11%, з Китаєм – 7%. Митний союз між Туреччиною та ЄС, створений у 1995 р., став визначальною рисою торгових відносин між Туреччиною та Європейським Союзом. У серпні 2024 р. міністр закордонних справ Туреччини Хакан Фідан вперше за п'ять років відвідав зустріч міністрів ЄС у Брюсселі, що свідчило про прагнення Анкари покращити відносини з Європейським Союзом. Під час зустрічі обговорювалися питання візового режиму та модернізації Митного союзу. Х. Фідан також підтвердив підтримку Туреччиною рішення щодо Кіпру на основі двох держав, хоча ЄС, Греція та міжнародно-визнана грецько-кіпрська адміністрація не підтримують цю позицію. У березні 2025 р. Туреччина позиціонувала себе як ключового потенційного партнера у реформуванні європейської системи безпеки на тлі триваючого конфлікту в Україні. Європейські країни шукають шляхи підтримки військової спроможності України та встановлення гарантій безпеки без прямої залежності від США, що відкриває можливості для зміцнення зв'язків з Туреччиною. Попри давні суперечки, такі як морські спори з Грецією та Кіпром, а також призупинений процес вступу до ЄС, Туреччина демонструє готовність до співпраці. Прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск підкреслив потенційну роль Туреччини в новій архітектурі європейської безпеки, зазначивши, що Анкара є важливим гравцем у регіональній стабільності та може сприяти формуванню спільної європейської стратегії щодо України та інших кризових регіонів. У цьому контексті Туреччина продовжує шукати баланс між економічною співпрацею з ЄС та своєю незалежною зовнішньою політикою, прагнучи одночасно зберегти стратегічне партнерство із Заходом і розширювати

зв'язки з іншими регіональними силами» [10, с. 99-100].

На зовнішню політику Туреччини впливає Іспанія. «На сучасному етапі відносини між Іспанією та Туреччиною різнонаправлені: Іспанія підтримує вступ Туреччини до ЄС, проводяться двосторонні зустрічі високого рівня, остання з яких відбулася 13 червня 2024 р., і була організована для координації політики, взаємної підтримки кандидатур до міжнародних організацій та сприяння торгівлі та культурній співпраці. Важливим структурним елементом співробітництва держав, яке є іспано-турецькою спільною ініціативою, є «Альянс цивілізацій». «Альянс цивілізацій» або Організація Об'єднаних Націй сприяння розвитку цивілізацій (UNAOC) – це назва програми, прийнятої ООН 26 квітня 2007 р. Ідею запропонував прем'єр-міністр Іспанії Х.Л. Родрігес Сапатеро на 59-й Генеральній Асамблеї ООН 21 вересня 2004 р., маючи на меті союз між Заходом та арабським і мусульманським світом для боротьби з міжнародним тероризмом засобами, відмінними від військових [11, с. 101-103].

Не є винятком і відносини Туреччини й Китаю. На думку О. Шевчука «Діалог із КНР дозволяє Туреччині диверсифікувати свої економічні відносини і забезпечувати незалежну зовнішню політику. Істотним тригером для китайсько-турецьких відносин є динамічний розвиток відносин Анкари і Тайбею. У зв'язку з цим перспективи поглиблення турецько-тайванських зв'язків будуть значною мірою залежати від стану відносин між Пекіном і Тайбеєм, які змінюються залежно від ступеня прагнення тайванського керівництва до проведення автономної політики. Ключовим джерелом розбіжностей між Анкарою та Пекіном залишається уйгурське питання, однак обидві сторони докладають зусиль для зниження впливу цієї проблеми на перспективи розвитку двосторонніх зв'язків. Водночас відносини з Китаєм посідають суттєве місце у суспільному дискурсі в Туреччині, що відбиває тенденції довгострокового характеру. Це не означає відмову Анкари від західного вектора своєї зовнішньої політики,

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

але розширює спектр можливостей Туреччини на світовій арені» [12, с. 103-105].

За підтримки кількох організацій, таких як Федерація бізнесу Сінгапуру (SBF) та Сінгапурська малайська торгово-промислова палата (SMCCI) посилюються комерційні зв'язки між Туреччиною та Сінгапуром. Останніми роками було проведено понад 130 продуктивних ділових зустрічей, які зміцнили зв'язки між важливими гравцями в галузі виробництва меблів, обладнання для важких транспортних засобів, будівельних матеріалів, килимів, фруктів і овочів, харчових продуктів і напоїв, а також устаткування для навантажувачів. З 2019 р. відбулося посилення культурної кооперації між країнами. Як наслідок, було підписано Меморандум про взаєморозуміння між національними бібліотеками Сінгапуру і Туреччини. У рамках програми Türkiye Scholarships 12 студентів із Сінгапуру отримали стипендії в турецьких університетах. Подібним чином турецькі студенти навчаються в Сінгапурі за програмою стипендій TEV, посилюючи співпрацю в наукових дослідженнях та освіті. У 2020 р. Сінгапур інвестував 1,5 мільярди доларів у Туреччину. Спостерігається посилення й сінгапурсько-турецької туристичної співпраці. Сьогодні як Сінгапур, так і Туреччина зацікавлені в подальшому поглибленні двостороннього співробітництва, про що свідчить не лише офіційна позиція урядів країн, але й низка заходів у цьому напрямку [13, с. 107—109].

Водночас, як зазначає О. Задернівський, «наразі, відносини між Туреччиною та Ізраїлем переживають не найкращі часи. З приходом нової влади в Ізраїлі можливий серйозний діалог, але для цього Ізраїль повинен повернутися до центристської політики, а також чітко підтримати врегулювання, що враховує право палестинців на створення власної суверенної та життєздатної держави. Туреччині у свою чергу слід обмежити контакти з ХАМАС, збалансувати риторичку щодо палестинського питання та підтримувати діалог на високому рівні» [14, с. 109—110].

В рамках міжнародних відносин, на думку А. Шаригіної, «Туреччина розглядає Марокко

як стратегічного партнера, зважаючи на динамізм його економіки та географічне розташування як воріт до Африки. Водночас між країнами є й конкурентний аспект, оскільки обидві прагнуть посилити свій вплив у Північній Африці та розширити економічні зв'язки з Європою. Проте, незважаючи на активні економічні контакти, Туреччині та Марокко складно розвинути повноцінне стратегічне партнерство, оскільки їхні відносини часто супроводжуються політичними розбіжностями та економічними дисбалансами. [15, с. 111—112].

Аналізуючи викладене вище доходимо висновку, що зовнішня політика інших держав спрямована на досягнення своїх цілей у відносинах з Туреччиною, тому стосунки як з союзниками так і з суперниками інколи супроводжуються наявністю конфліктів, проблемних питань, міжнародних криз тощо. При цьому основний акцент у рівноправних відносинах ставиться на досягнення взаємної вигоди.

Як у цьому контексті стратегія зовнішньої політики Туреччини впливає на національну безпеку України, чи формуються загрози національній безпеці України у результаті зовнішньополітичної діяльності ТР?

Якщо виходити з того, що національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз, а загрози національній безпеці України – явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України [16], то аналіз викладених вище внутрішніх та зовнішніх чинників формування зовнішньої політики Туреччини, цілей цієї політики, стану та змісту міждержавних відносин дає підстави дійти такого висновку.

Зовнішньополітична стратегія Туреччини щодо України та інших держав спрямована насамперед на забезпечення своєї національної безпеки. Фактор безпеки є центральним

компонентом стратегічного партнерства між Туреччиною та Україною, передусім в контексті безпеки Чорноморського регіону. Адже ще у 2014 р. анексія рф українського Криму та його подальша мілітаризація кардинально порушили баланс сил у Чорноморському регіоні на користь кремля.

На нашу думку, намагаючись тримати під своїм контролем питання безпеки Чорноморського регіону, Туреччина прагне збалансувати військово-морський потенціал росії, посилюючи власні спроможності та співпрацюючи з країнами регіону. ТР в питаннях зовнішньої політики діє за принципом «регіональної приналежності», намагаючись мінімізувати вплив віддалених держав до вирішення регіональних безпекових та інших проблем.

Таким чином у зовнішній політиці Туреччини відсутні явища, тенденції і чинники, які є загрозами національній безпеці України, окрім питань співпраці РТ з рф, у результаті якої до бюджету російської федерації надходять фінанси, котрі використовуються останньою у агресії проти нашої держави. Водночас проблема співвідношення шкоди Україні від

співпраці ТР з рф та вигоди Україні від всебічної підтримки її Туреччиною у протидії російській агресії залишається відкритою.

Висновки. Викладене вище дає підстави дійти висновку, що зовнішня політика Туреччини спрямована насамперед на забезпечення своєї національної безпеки та на досягнення своїх цілей, тому стосунки з суб'єктами міжнародних відносин інколи супроводжуються наявністю конфліктів, проблемних питань, міжнародних криз тощо. Основний акцент у рівноправних відносинах ставиться на досягнення взаємної вигоди. Аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників формування зовнішньої політики Туреччини, цілей цієї політики, стану та змісту міждержавних відносин дає підстави стверджувати, що у зовнішній політиці Туреччини відсутні загрози національній безпеці України, окрім питань співпраці ТР з рф.

Подальші наукові пошуки доцільно спрямувати на вивчення проблеми співвідношення шкоди Україні від співпраці ТР з рф та вигоди Україні від всебічної підтримки її Туреччиною у протидії російській агресії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. Акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – 2-ге вид. переробл. і доповн. К.: Вид-во «Юридична думка», 2012. 1020 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь.: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
3. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. К.: Генеза, 1997. 400 с.
4. Українсько-турецькі відносини кризь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16-17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026 р.).
5. Бойко А. Основні пріоритети та інструменти зовнішньої політики Турецької Республіки в сучасних умовах // Українсько-турецькі відносини кризь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16—17 травня 2025 року) / За ред. Л.А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026 р.).
6. Габер Є. Перспективи українсько-турецького економічного співробітництва // Українсько-турецькі відносини кризь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16-17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

7. Филипенко А. Безпекові та економічні ініціативи Туреччини в чорноморському регіоні та Україна // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16—17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

8. Ціватий В. Інтелектуальний феномен публічної дипломатії Турецької Республіки в умовах геополітичних трансформацій ХХІ століття: інституціональний дискурс українсько-турецьких відносин // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16—17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

9. Мехед Н. Ердоган: Вступ до ЄС — стратегічна мета Туреччини. URL: web.archive.org/web/20190929133624/dw.com/uk/ердоган-вступ-до-єс-стратегічна-мета-туреччини/a-43145602. (дата звернення 22.04.2026). URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

10. Дмитрюк М. Економічні відносини Туреччини з ЄС (2022-2025 рр.) // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16—17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

11. Хмель А. Альянс цивілізацій в іспансько-турецьких відносинах // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16-17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

12. Шевчук О. Китайсько-турецькі відносини на сучасному етапі: фактори зближення і стримування // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16-17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

13. Кондратюк М. Сінгапуро-турецькі відносини 2000-2025 рр. // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16—17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

14. Задернівський О. Турецько-ізраїльські відносини у 21 столітті // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16—17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

15. Шаригіна А. Економічні та політичні аспекти співпраці Марокко та Туреччини у ХХІ столітті // Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Кам'янець-Подільський, 16—17 травня 2025 року) / За ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв – Одеса – Кам'янець-Подільський, 2025. VIII+119 с. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (дата звернення 2.04.2026р.).

16. Закон України «Про національну безпеку України». URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text. (дата звернення 6.04.2026р.).

REFERENCES

1. The Great Encyclopedic Legal Dictionary / Edited by Acad. NAS of Ukraine Yu.S. Shemshuchenko. 2nd ed. revised and supplemented. K.: Publishing house «Yurydychna Dumka», 2012. 1020 p.
2. The Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language (with addendums, additions and CD) / Compiled and edited by V.T. Busel. K.; Irpin.: VTF «Perun», 2009. 1736 p.
3. Political science encyclopedic dictionary: Textbook for students of higher educational institutions. Kyiv: Geneza, 1997. 400 p.
4. Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).
5. Boyko A. Main priorities and instruments of foreign policy of the Turkish Republic in modern conditions // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).
6. Haber E. Prospects of Ukrainian-Turkish economic cooperation // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economics, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).
7. Filipenko A. Security and economic initiatives of Turkey in the Black Sea region and Ukraine // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International scientific conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).
8. Tsivaty V. The intellectual phenomenon of public diplomacy of the Turkish Republic in the conditions of geopolitical transformations of the 21st century: institutional discourse of Ukrainian-Turkish relations // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).
9. Mehed N. Erdogan: EU accession – Turkey's strategic goal. URL: web.archive.org/web/20190929133624/dw.com/uk/erdogan-accession-to-the-eu-strategic-goal-turkey/a-43145602. (date of application 04.22.2026). URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 04.2.2026).
10. Dmytryuk M. Economic relations of Turkey with the EU (2022-2025) // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 04.02.2026).
11. Khmel A. Alliance of Civilizations in Spanish-Turkish Relations // Ukrainian-Turkish Relations Through the Centuries: History, Diplomacy, Economics, Culture. Collection of Materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L.A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).

12. Shevchuk O. Chinese-Turkish relations at the present stage: factors of rapprochement and deterrence // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16-17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).

13. Kondratyuk M. Singapore-Turkish relations 2000-2025 // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16-17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).

14. Zadernivskyi O. Turkish-Israeli relations in the 21st century // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Edited by L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).

15. Sharygina A. Economic and political aspects of cooperation between Morocco and Turkey in the 21st century // Ukrainian-Turkish relations through the centuries: history, diplomacy, economy, culture. Collection of materials of the International Scientific Conference (Kamyanetsi-Podilskyi, May 16—17, 2025) / Ed. L. A. Vovchuk. Mykolaiv – Odesa – Kamyanets-Podilskyi, 2025. VIII+119 p. URL: resource.history.org.ua/item/0018763 (date of application 2.04.2026).

16. Law of Ukraine «On National Security of Ukraine». URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text. (date of application 6.04.2026).

Mykha A. O. Turkey's foreign policy strategy in the context of Ukraine's national security.

The article examines Turkey's foreign policy strategy in the international arena in the context of Ukraine's national security in the modern period. It is noted that Turkey's foreign policy is aimed primarily at ensuring its national security and achieving its goals, therefore relations with subjects of international relations are sometimes accompanied by the presence of conflicts, problematic issues, international crises, etc.

The main emphasis in equal relations is on achieving mutual benefit. An analysis of the internal and external factors shaping Turkey's foreign policy, the goals of this policy, the state and content of interstate relations gives grounds to assert that Turkey's foreign policy does not pose any threats to Ukraine's national security, except for issues of cooperation between Turkey and the Russian Federation.

Keywords: strategy, foreign policy, international relations, economic interests, national security, threats, factors, Turkey, Ukraine.